

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 28 maj 1946 kl. 3 em.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om skattefrihet för Nobelstiftelsen.

(2:a avd.)

I två likalydande inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, I: 146 av herr *Björnsson* m. fl. och II: 253 av herr *von Friese*n m. fl., har hemställts, »att riksdagen ville besluta, att följande författningsrum skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, nämligen

1) 5 § 1 mom. och 53 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928:

5 §.

1 mom. Från skatteplikt — — — eller undervisning;

e) byggnader som — — — vara medlemmar, Nobelstiftelsen, sjömanshus, sjukvårdsinrättningar — — — allmänna platser;

f) regementens, officerskårers — — — fastighetens värde.

53 §.

1 mom. Skyldighet att — — — av rörelse;

d) akademier, allmänna — — — vara medlemmar, Nobelstiftelsen, sjömanshus, svenska — — — i arbete:

för inkomst — — — sådan inkomst;

e) kyrkor, sjukvårdsinrättningar — — — eller rörelse.

2) 7 § e) förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt:

7 §.

Från skattskyldighet — — — ävensom hushållningssällskap:

för all inkomst;

e) akademier, allmänna — — — vara medlemmar, Nobelstiftelsen, sjömanshus, svenska — — — i arbete:

för all inkomst;

f) kyrkor, sjukvårdsinrättningar — — — samma paragraf.»

Beträffande motiveringen för detta yrkande får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 146.

Hithörande bestämmelser i skatteförfattningarna, sådana dessa bestämmelser lyda efter år 1942 beslutade ändringar av desamma, ha följande innehåll:

5 § 1 mom. e) *kommunalskattelagen*: Från skatteplikt till fastighetsskatt undantagas byggnader, som tillhöra följande institutioner, nämligen akademier, allmänna undervisningsverk, sådana sammanslutningar av studerande vid rikets universitet och högskolor, i vilka de studerande enligt gällande stadgar äro skyldiga att vara medlemmar, sjömanshus, sjukvårdsinrättningar, vilkas verksamhet ej bedrivs i vinstsyfte, barmhärtighetsinrättningar samt sådana stiftelser och föreningar som avses i 53 § 1 mom. e), därest byggnaderna äro avsedda för nämnda institutioners verksamhet såsom sådana, ävensom dylika institutioner tillhöriga allmänna platser. Därest under bl. a. punkten e) angiven fastighet jämväl användes för industriellt eller därmed jämförligt ändamål eller mot vederlag upplåtes åt annan till begagnande, föreligger skatteplikt för däremot svarande del av fastighetens värde.

53 § 1 mom. d) *samma lag*: Akademier, allmänna undervisningsverk, sådana sammanslutningar av studerande vid rikets universitet och högskolor, i vilka de studerande enligt gällande stadgar äro skyldiga att vara medlemmar, sjömanshus, svenska skeppshypotekskassan, järnkontoret, så länge kontorets vinstmedel användas till allmänt nyttiga ändamål och kontoret icke lämnar utdelning åt sina delägare, aktiebolaget tipstjänst och svenska penninglotteriet aktiebolag äro skattskyldiga för inkomst av fastighet men befriade från skattskyldighet för annan inkomst.

53 § 1 mom. e) *samma lag*: Kyrkor, sjukvårdsinrättningar, vilkas verksamhet ej bedrivs i vinstsyfte, barmhärtighetsinrättningar, stiftelser, som ha till huvudsakligt ändamål att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar eller att, utan begränsning till viss familj, vissa familjer eller bestämda personer, främja vård och uppfostran av barn eller lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning eller utöva hjälpverksamhet bland behövande eller främja vetenskaplig forskning, ävensom sådana föreningar, vilka, utan att i sin verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, huvudsakligen verka för ändamål av den i fråga om stiftelser här angivna art, äro skattskyldiga för inkomst av fastighet och av rörelse men befriade från skattskyldighet för annan inkomst.

7 § e) *förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt*: Samma juridiska personer, som i 53 § 1 mom. d) kommunalskattelagen avses, äro frikallade från skattskyldighet för all inkomst.

7 § f) *samma förordning*: De juridiska personer, som i 53 § 1 mom. e) kommunalskattelagen avses, äro frikallade från skattskyldighet för sådan inkomst, som ej härflutit av rörelse.

12 § 1 mom. b) *samma förordning*: Föreningar och samfund, vilkas medlemmar icke på grund av medlemskapet äga del i föreningens eller samfundets förmögenhet, ägare av för gemensamt behov avsatta så kallade besparingsskogar, häradsallmänningar samt andra likartade samfälligheter, som

förvaltas självständigt för delägarnas gemensamma räkning, ävensom stiftelser, samtliga dock endast såvitt de äro skyldiga erlægga skatt för inkomst, äro skattskyldiga för all den förmögenhet, de vid beskattningsårets utgång ägt vare sig här i riket eller å utländsk ort.

I de förevarande motionerna har framhållits bl. a., att storleken av Nobelprisen alltsedan början av 1930-talet varit i praktiskt taget oavbrutet sjunkande. Under det att varje pris år 1931 utgjorde något mer än 173 000 kronor, vilket var det högsta pris som någonsin utdelats, var storleken av de pris, som under år 1945 utdelades, endast obetydligt över 121 000 kronor. Denna sänkning berodde självfallet i främsta rummet på att avkastningen av Nobelstiftelsens fonder sjunkit. Nobelprisens minskning berodde emellertid ej oväsentligt på storleken av de skatter, som stiftelsen haft att erlægga. Även om man bortsågo från penningvärdets fall, måste den rent siffermässiga nedgången av Nobelprisen anses vara mycket betydande. Om denna komme att fortsätta, vore det fara värt, att den rangställning Nobelprisen intoge icke blott i Sverige utan även i utlandet kunde komma att rubbas. Prisens nedgång accentuerades ytterligare därav att de under senare år företrädesvis beträffande prisen i fysik, kemi och medicin delats mellan två eller undantagsvis tre pristagare. Ju längre den naturvetenskapliga forskningen framskred och desto större materiella resurser, som krävdes för dess utveckling, desto vanligare torde det bliva att de verkligt stora framstegen komme att framstå som resultat av flera forskares samfälliga insatser. Det ansvarsfulla och maktpåliggande uppdraget att utdela världens mest uppmärksammade och uppskattade prisbelöningar hade utan tvivel bidragit att väcka uppmärksamhet åt och skapa ökad förståelse för vårt land. Den indirekta nyttan för svensk forskning och svenskt kulturliv, som fullgörandet av detta uppdrag medförde, hade vid skilda tillfällen betygats från prisutdelarnas sida. Genom de från universitet, forskare och andra representanter för de kulturområden, Nobelstiftelsens verksamhet omfattade, inkommande motiverade förslagen till kandidater för tilldelning av Nobelpris erhöles de prisutdelande institutionerna i hög grad ökade möjligheter att följa utvecklingen på de berörda områdena samt att själva pröva och värdesätta betydelsen av nya vetenskapliga uppslag, upptäckter och förbättringar, liksom av nya strömningar inom världslitteraturen. För den, som ej kände närmare till vår skattelagstiftning, torde det te sig mycket egendomligt att Nobelstiftelsen överhuvud taget vore underkastad skatteplikt, under det att de Wallenbergiska och Wenner-Grenska fonderna liksom den till karolinska institutet knutna Anderssonska fonden, vilkas ändamål vore jämförliga med Nobelstiftelsens, vore skattefria. Om Nobelstiftelsen haft att utdela endast sådana pris som de i fysik, kemi och medicin skulle den i fråga om skatteplikt varit jämställd med t. ex. den Wallenbergiska fonden. Nobelstiftelsen intoge emellertid en sådan särställning bland svenska stiftelser, att den borde tillerkännas skattefrihet, trots att två av de fem prisen avsågo att belöna »den, som inom litteraturen har producerat det utmärktaste i idealisk riktning» och

»den, som har verkat mest eller bäst för folkens förbrödande och avskaffande eller minskning av stående arméer samt bildande och spridande av fredskongresser». Alfred Nobel hade förvärvat den förmögenhet han genom sitt testamente anförtrodde åt en svensk stiftelse att förvalta så gott som helt och hållet genom sin verksamhet utomlands. Med hänsyn till den utomordentliga betydelse, som Nobelstiftelsen direkt och indirekt hade för vårt land, borde det vara en hederssak för oss att icke genom en hård beskattning äventyra de värden den representerade.

På grund härav hemställde motionärerna, att Nobelstiftelsen skulle upptagas bland de enligt 5 § 1 mom. e) och 53 § 1 mom. d) kommunalskattelagen samt 7 § e) förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt från skattskyldighet frikallade juridiska personerna.

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet emottagit yttranden över motionerna av *statskontoret*, *kammarrätten*, *överståthållarämbetet*, som bifogat ett av t. f. taxeringsintendenten *Sven Holdo* avgivet yttrande, *Nobelstiftelsen*, *vetenskapsakademien*, *svenska akademien* och *karolinska mediko-kirurgiska institutet*. I samtliga yttranden har tillstyrkts bifall till motionerna. Yttrandenas innehåll återfinnes i en vid detta betänkande fogad bilaga (*Bilaga 1*), till vilken utskottet får hänvisa.

Utskottets yttrande.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen ha vissa slag av rättssubjekt med allmännyttigt ändamål tillerkänts en förmånsställning i beskattningshänseende, i det att skattefrihet helt eller delvis åtnjutes av dem vid såväl den kommunala som den statliga beskattningen. Detta är fallet beträffande bl. a. akademier, allmänna undervisningsverk samt stiftelser och föreningar med huvudsakligt syfte att lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning eller att främja vetenskaplig forskning. Någon definition på begreppet akademi har icke lämnats i författningstexten. I proposition nr 134 till 1942 års riksdag, vilken låg till grund för nu gällande bestämmelser i ämnet, yttrade departementschefen i nämnda hänseende allenast, att, enär en akademi i författningstextens mening åtminstone i regel torde vara utrustad med något slag av offentlig sanktion, borde en förening icke enbart genom att beteckna sig såsom akademi komma i åtnjutande av skattefrihet.

Redan i början av sin verksamhet framställde Nobelstiftelsen i beskattningsmål yrkande om skattefrihet, vilket emellertid genom Kungl. Maj:ts resolution den 19 september 1902 ogillades.

Frågan om Nobelstiftelsens skattskyldighet har sedermera ånyo varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning, i det att regeringsrätten genom utslag den 13 mars 1925 (RÅ 1925 ref. 20) förklarar, att stiftelsen icke kunde anses jämlikt de i bevillningsförordningen samt förordningen om inkomst- och

förmögenhetsskatt meddelade bestämmelser frikallad från utgörande av inkomstbevillning eller inkomst- och förmögenhetsskatt. Regeringsrättens beslut fattades med tre röster mot två. Minoriteten ansåg stiftelsen jämlikt grunderna för vissa åberopade författningsrum, vari stadgades skattefrihet för bl. a. akademier, vara frikallad från skattskyldighet. Då nu gällande bestämmelser i ämnet, vilka såsom ovan nämnts tillkommit år 1942, icke för Nobelstiftelsens del innebära någon ändring i vad tidigare gällt, torde genom nämnda utslag få anses fastställt, att Nobelstiftelsen enligt nuvarande bestämmelser är underkastad skattskyldighet till fastighetsskatt samt till skatt å inkomst och förmögenhet.

I de ifrågakvarande motionerna har yrkats, att med hänsyn till den utomordentliga betydelse, Nobelstiftelsen direkt och indirekt hade för vårt land, stiftelsen måtte erhålla skattefrihet enligt de författningsrum, vari skattefrihet stadgades för akademier.

Nobelstiftelsen är grundad genom ett av doktor Alfred Nobel den 27 november 1895 upprättat testamente, enligt vilket av Nobels efterlämnade förmögenhet skulle bildas en fond, varav räntan årligen skulle utdelas såsom prisbelöning åt dem, som under det förlupna året gjort mänskligheten den största nytta. Räntan skulle delas i fem lika delar, som skulle tillfalla dels den, som inom fysikens område gjort den viktigaste upptäckt eller uppfinning, dels den, som gjort den viktigaste kemiska upptäckt eller förbättring, dels den, som gjort den viktigaste upptäckt inom fysiologiens eller medicinsens område, dels den, som inom litteraturen producerat det utmärktaste i idealisk riktning, dels ock den, som verkat mest eller bäst för folkens förbrödrande och avskaffande eller minskning av stående arméer samt bildande och spridande av fredskongresser. Prisen för fysik och kemi skulle utdelas av svenska vetenskapsakademien, priset för fysiologiska eller medicinska arbeten av karolinska mediko-kirurgiska institutet, priset för litteratur av svenska akademien samt fredspriset av ett utskott av fem personer, som skulle väljas av norska stortinget.

Testamentets bestämmelser ha sedermera förklarats och kompletterats genom de efter överenskommelse mellan Nobels arvingar och testamentsexekutorerna samt representanter för prisutdelarna utformade, av Kungl. Maj:t den 29 juni 1900 fastställda grundstadgarna för stiftelsen. Föremål för belöning äro enligt dessa grundstadgar de nyaste resultaten av verksamhet på de kulturområden, som i testamentet åsyftas, ävensom äldre arbeten, därest deras betydelse först under den senaste tiden blivit ådagalagd. Årspris får ej understiga 60 procent av den för varje årspris disponibla delen av fondens avkastning och ej heller fördelas i flera än högst tre pris. För varje svensk prisgrupp utses av prisutdelaren en Nobelkommitté, som har att avgiva utlåtande i fråga om prisutdelningen. Utdelare av fredspriset är det norska stortingets Nobelkommitté. För att biträda vid den för prisbedömandet erforderliga utredningen och för främjande i övrigt av stiftelsens ändamål ha prisutdelarna i enlighet med stiftelsens grundstadgar inrättat särskilda Nobelinstitut.

Nobelstiftelsens fonder utgöras av *dels* stiftelsens huvudfond, *dels* en byggnadsfond för åstadkommande och underhåll av en gemensam förvaltningslokal m. m., *dels* s. k. särskilda fonder för de olika prisgrupperna, bildade genom fondering av icke utdelade prisbelopp, *dels* ock organisations- och besparingsfonder för Nobelinstitutet. Räntemedlen från de särskilda fonderna ställas till de olika prisutdelarnas förfogande för att »annorledes än genom prisutdelning främja de ändamål, testator ytterst avsett», d. v. s. för stödjande av vetenskaplig forskning samt litterär och fredsbefrämjande verksamhet. Av de sålunda under Nobelstiftelsens gemensamma förvaltning stående fonderna äro enligt uppgift huvudfonden och byggnadsfonden underkastade beskattning, medan de till prisutdelarnas disposition stående fonderna ända från början varit befriade från skattskyldighet.

Av den behållna årliga avkastningen av stiftelsens huvudfond skall enligt bestämmelser i grundstadgarna en tiondedel läggas till kapitalet. Återstoden fördelas lika mellan de fem prisgrupperna. Av den andel i huvudfondens avkastning, varöver varje prisutdelare sålunda äger föfoga, avtages en fjärdedel för bestridande av prisutdelarens omkostnader för Nobelkommittéer och Nobelinstitut samt för övriga utgifter i samband med prisutdelningen. Återstående tre fjärdedelar utgöra årets Nobelpris.

Stiftelsen företrädes av en styrelse, som har sitt säte i Stockholm och består av fem svenska män, därav en som skall vara styrelsens ordförande förordnas av Konungen och de övriga utses av prisutdelarnas fullmäktige. Styrelsen förvaltar stiftelsens fonder och övriga medel ävensom annan stiftelsens egendom, såvitt den är för prisgrupperna gemensam.

Enligt nuvarande bestämmelser åtnjuta såsom framgår av vad ovan nämnts stiftelser med huvudsakligt ändamål att främja vetenskaplig forskning skattefrihet. 1936 års skattekommitté, vilken utarbetat det förslag som låg till grund för 1942 års författningsändringar på ifrågavarande område, berörde i sitt betänkande jämväl frågan om Nobelstiftelsens ställning i beskattningshänseende. Efter att ha redogjort för grunderna för användningen av huvudfondens avkastning framhöll kommittén, att av stiftelsens inkomst 60 procent användes till främjande av vetenskaplig forskning och att övriga 40 procent ginge till annat ändamål. I anslutning härtill anförde kommittén, att med den innebörd, som i kommitténs förslag givits begreppet »huvudsakligt ändamål», Nobelstiftelsen enligt förslaget icke kunde komma i åtnjutande av skattefrihet. Nobelstiftelsen bleve alltså i likhet med vad för det dåvarande vore fallet skattskyldig för sin inkomst och förmögenhet. Kommittén hade icke funnit anledning att genom en särskild bestämmelse undanta Nobelstiftelsen från skattskyldighet.

Till stöd för yrkandet om skattefrihet för Nobelstiftelsen har i de ifrågavarande motionerna framhållits bl. a. stiftelsens betydelse för vetenskaplig forskning och för kultursträvandena. Uppdraget att utdela Nobelpriset hade bidragit till att väcka uppmärksamhet åt och skapa ökad förståelse för vårt

land. Nedgången i Nobelprisens storlek, samtidigt som deras realvärde till följd av sänkningen i penningvärdet ytterligare minskades, komme att i avsevärd grad minska den internationella uppskattningen av prisbelöningarna. Nobelstiftelsen intog en sådan särställning bland svenska stiftelser, att den borde tillerkännas skattefrihet trots att två av de fem prisen avsåge att belöna »den, som inom litteraturen har producerat det utmärktaste i idealisk riktning» och »den, som har verkat mest eller bäst för folkens förbrödande och avskaffande eller minskning av stående arméer samt bildande och spridande av fredskongresser». Alfred Nobel hade förvärvat den förmögenhet, han genom sitt testamente anförtrodde åt en svensk stiftelse att förvalta, så gott som helt och hållet genom sin verksamhet utomlands. Med hänsyn till den utomordentliga betydelse, som Nobelstiftelsen direkt och indirekt hade för vårt land, borde det vara en hederssak för oss att icke genom en hård beskattning äventyra de värden, den representerade.

Vad motionärerna sålunda anför, vilket vunnit anslutning i samtliga över motionerna avgivna yttranden, finner utskottet värt synnerligt beaktande. Av den nu föreliggande utredningen har utskottet bibragts den uppfattningen, att Nobelstiftelsen med hänsyn till sin organisation, sitt syfte och sin verksamhet intager en sådan särställning i jämförelse med andra stiftelser och sammanslutningar med liknande ändamål att en förmånligare behandling i beskattningshänseende kan anses önskvärd. Detta icke minst på grund av Nobelstiftelsens internationella betydelse. Skattefrihetsreglerna för stiftelser med allmännyttigt ändamål äro i utländsk lagstiftning i allmänhet betydligt mera vidsträckta än i vårt land. Om Nobelstiftelsen skulle varit hemmahörande i exempelvis Danmark, Norge eller Finland — något som i och för sig icke varit otänkbart — skulle densamma säkerligen ha varit befriad från skattskyldighet. Även med hänsyn härtill har utskottet förståelse för den synpunkten, att en skatteeftergift i förevarande fall kan anses motiverad.

Utskottet.

I detta sammanhang bör emellertid erinras om att våra nuvarande skattefrihetsbestämmelser äro utformade efter en viss systematik. Denna kan i korthet uttryckas så, att först bestämts vissa ändamål, som ansetts böra föranleda skattefrihet. Sådana ändamål äro bl. a. främjande av undervisning eller utbildning samt av vetenskaplig forskning. Därefter ha i författningstexten angivits vissa inrättningar, som främja dessa ändamål. Exempel härpå äro akademier och allmänna undervisningsverk. Slutligen har i författningstexten lämnats en beskrivning av de övriga stiftelser och föreningar, som — annorledes än å egen inrättning — främja samma ändamål som de uppräknade slagen av inrättningar. Stiftelser och föreningar med huvudsakligt ändamål att lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning eller att främja vetenskaplig forskning ha sålunda medgivits skattefrihet.

Härav torde framgå, att varje utsträckning av skattefriheten måste noggrant övervägas, innan denna väg beträdes. En sådan utsträckning bör enligt utskottets mening icke ske i fall, då den ifrågasatta ytterligare skattefriheten

innebär ett systematiskt avsteg från de nuvarande skattefrihetsreglernas principiella uppläggning. Överhuvud taget torde kunna sägas, att statsmakternas inställning till frågan om en utvidgning av skattefriheten numera är mycket restriktiv. Under de senare åren ha i riksdagen vid flera tillfällen motionvis framställts yrkanden om skattefrihet för vissa slag av juridiska personer med i hög grad allmännyttigt ändamål, vilka yrkanden riksdagen på hemställan av bevillningsutskottet lämnat utan bifall. Anledningen härtill har varit, att den ifrågasatta skattefriheten icke ansetts förenlig med de principer, som ligga till grund för de nuvarande skattefrihetsreglerna. Med hänsyn härtill bör enligt utskottets mening skattefrihet medgivnas Nobelstiftelsen endast under den förutsättningen att något sådant hinder icke kan anses vara för handen.

Då i de ovannämnda beskattningsmålen skattskyldighet ansetts föreligga för Nobelstiftelsen, får därmed anses fastställt, att stiftelsen enligt gällande bestämmelser och praxis icke utgör en akademi i skatterättslig mening, även om de i 1925 års mål i regeringsrätten uttalade skiljaktiga meningarna giva vid handen att tveksamhet förelegat på denna punkt. I likhet med kammarrätten finner emellertid utskottet, att Nobelstiftelsen genom den nu förebragta utredningen på ett övertygande sätt visat befogenheten av yrkandet om stiftelsens likställande med akademi. Då de institutioner, som i Sverige verka som organ för stiftelsen, åtnjuta skattefrihet såsom akademier eller allmänt undervisningsverk, anser utskottet överensstämmande med grunderna för gällande bestämmelser i ämnet, att även Nobelstiftelsen tillerkännes sådan förmånsställning. Stiftelsen bör sålunda i beskattningshänseende anses likställd med en akademi. Med hänsyn till Nobelstiftelsens särpräglade art torde — såsom jämväl kammarrätten uttalat — en dylik åtgärd icke innefatta risk för att liknande krav kunna med fog framställas från annat håll.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att numera avlidne professorn i finansrätt vid Uppsala universitet David Davidson i en uppsats om Nobelstiftelsens skattefråga i *Ekonomisk tidskrift* för år 1925 efter en ingående analys av »den företeelse, som rättsligt bär namnet Nobelstiftelsen», kommit till den slutsatsen, att denna »till sin tekniska art är en akademi».

Fråga om befrielse för visst namngivet rättssubjekt från skattskyldighet har tidigare vid flera tillfällen varit uppe i riksdagen, men denna tanke har därvid av bevillningsutskottet avvisats. Detta var fallet år 1904 i anledning av väckt motion om skattefrihet för Nobelstiftelsen, år 1920 i anledning av väckt motion om skattefrihet för stiftelsen Lars Hiertas minne och år 1943 i anledning av väckt motion om skattefrihet för stiftelser och föreningar med ändamål att främja litterär verksamhet. Sålunda anförde 1904 års bevillningsutskott angående den ifrågasatta skattefriheten för Nobelstiftelsen bl. a., att ett förslag att från utgörande av inkomstbevillning frigöra en särskild institution i och för sig syntes vara betänkligt och att en dylik befrielse endast borde tillerkännas vissa klasser eller slag av inrättningar.

Även enligt utskottets mening är ett fritagande av visst namngivet rätts- subjekt från skattskyldighet mindre lämpligt och bör fördenskull i möjligaste mån undvikas. Då emellertid såsom ovan nämnts sakliga skäl tala för att Nobelstiftelsen i beskattningshänseende likställas med en akademi och den ändring, som härav föranledes, icke kan ske på annat sätt än genom att stiftelsen uttryckligen namngives i författningstexten, har utskottet ansett betänkligheterna mot en sådan anordning i detta fall icke böra utgöra hinder mot en materiellt sett önskvärd lösning. Det skulle för övrigt med ett visst fog kunna sägas, att Nobelstiftelsen utgör en kategori för sig. Utskottet har dock funnit lämpligt, att Nobelstiftelsen i författningstexten på något sätt anknytes till ordet »akademier», till vilket begrepp stiftelsen enligt utskottets mening egentligen hör, och föreslår fördenskull, att den ifrågasatta författningsändringen sker i den formen att i 5 § 1 mom. e) och 53 § 1 mom. d) kommunalskattelagen samt 7 § e) förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt efter ordet »akademier» insätts orden »samt Nobelstiftelsen, så ock».

Då Nobelstiftelsen sålunda frikallas från skattskyldighet till staten för inkomst, följer därav, att stiftelsen jämväl skall vara befriad från skattskyldighet för förmögenhet. Någon uttrycklig föreskrift härom i 12 § 1 mom. b) förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt har utskottet ej funnit erforderlig.

Nobelprisen torde för närvarande icke bliva beskattade såsom inkomst hos mottagaren. Denna fråga har i ett den 15 november 1912 avgjort beskattningsmål (RÅ 1912 ref. 145) varit föremål för regeringsrättens prövning, varvid utgången blev den nu nämnda. Även efter genomförandet av den nu föreslagna skattefriheten för Nobelstiftelsen böra de enligt gällande grundstadgar för stiftelsen utdelade Nobelprisen givetvis vara undantagna från skatteplikt. Någon författningsändring i syfte att klart utmärka detta finner utskottet ej erforderlig, eftersom det torde överensstämma med vedertagna beskattningsprinciper att belopp, som utbetalas av en stiftelse till fullföljande av ett allmännyttigt ändamål, icke anses utgöra skattepliktig intäkt för mottagaren. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om föreskriften i punkten 2 av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen, vari sägs bl. a., att såsom periodiskt understöd icke räknas vad en skattskyldig uppbär från stiftelse eller förening som avses i 53 § 1 mom. e), såvida utbetalningen sker till fullföljande av ändamål som i nämnda stadgande angives. Att denna anvisningspunkt, som sålunda icke avser utbetalningar från akademier och därmed likställda rättssubjekt, formulerats på sätt nu nämnts har — såsom framgår av bevillningsutskottets betänkande nr 21 vid 1942 års riksdag (s. 11—12) — närmast föranletts därav att en stiftelse eller förening, som har till huvudsakligt ändamål att främja något av de syften som avses i 53 § 1 mom. e), kan vid sidan av detta huvudsakliga ändamål verkställa utbetalningar till förmån för viss enskild skattskyldig. Av anvisningspunkten framgår, att utbetalningar av sistnämnda slag skola beskattas hos mottagaren.

Beträffande ikraftträdandet av de nya bestämmelserna föreslår utskottet, att dessa skola äga tillämpning redan med avseende å innevarande års taxering.

Utskottet tillstyrker sålunda bifall till motionerna med den jämkning i den föreslagna författningstexten som ovan angivits.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till de likalydande motionerna I: 146 av herr Björnsson m. fl. och II: 253 av herr von Friesen m. fl. om skattefrihet för Nobelstiftelsen,

1) för sin del antaga följande

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 5 § 1 mom. och 53 § 1 mom. kommunal-skattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas, att 5 § 1 mom. och 53 § 1 mom. kommunal-skattelagen den 28 september 1928¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

5 §.

1 mom. Från skatteplikt — — — eller undervisning;

e) byggnader som tillhöra följande institutioner, nämligen akademier samt Nobelstiftelsen, så ock allmänna undervisningsverk, sådana sammanslutningar av studerande vid rikets universitet och högskolor i vilka de studerande enligt gällande stadgar äro skyldiga att vara medlemmar, sjömanshus, sjukvårdsinrättningar vilkas verksamhet ej bedrives i vinstsyfte, barmhärtighetsinrättningar samt sådana stiftelser och föreningar som avses i 53 § 1 mom. e), därest byggnaderna äro avsedda för nämnda institutioners verksamhet såsom sådana, ävensom dylika institutioner tillhöriga allmänna platser;

f) regementens, officerskårers — — — fastighetens värde.

53 §.

1 mom. Skyldighet att — — — av rörelse;

d) akademier samt Nobelstiftelsen, så ock allmänna undervisningsverk, sådana sammanslutningar av studerande vid rikets universitet och högskolor i vilka de studerande enligt gällande stadgar äro skyldiga att vara med-

¹ Senaste lydelse av 5 § 1 mom. och 53 § 1 mom. se 1942: 274.

lemmar, sjömanshus, svenska skeppshypotekskassan, järnkontoret, så länge kontorets vinstmedel användas till allmänt nyttiga ändamål och kontoret icke lämnar utdelning åt sina delägare, aktiebolaget tipstjänst, svenska penninglotteriet aktiebolag, pensionsanstalter som icke äro bolag, understödsföreningar, jämlikt lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser bildade stiftelser för arbetslöshetsunderstöd, sjukhjälp eller hjälp vid olycksfall, sådana ömsesidiga försäkringsbolag för försäkring av egendom, å vilka lagen om försäkringsrörelse icke äger tillämpning eller vilkas verksamhetsområden falla utanför Stockholm och omfatta allenast visst län eller del av län, ävensom sådana ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolag, som avses i lagen om försäkring för olycksfall i arbete:

för inkomst av fastighet samt, vad angår allmän kassa, som åtnjutit inkomst från lediga ekklesiastika sysslor, tillika för sådan inkomst;

e) kyrkor, sjukvårdsinrättningar — — — eller rörelse.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Lagen skall äga tillämpning jämväl med avseende å det beskattningsår, för vilket taxering av beskattningsnämnd i första instans verkställs under år 1946.

2) antaga följande

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 7 § förordningen den 28 september 1928 (nr 373) om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt.

Härigenom förordnas, att 7 § förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

7 §.

Från skattskyldighet — — — ävensom hushållningssällskap:
för all inkomst;

e) akademier samt Nobelstiftelsen, så ock allmänna undervisningsverk, sådana sammanslutningar av studerande vid rikets universitet och högskolor i vilka de studerande enligt gällande stadgar äro skyldiga att vara medlemmar, sjömanshus, svenska skeppshypotekskassan, järnkontoret, så länge kontorets vinstmedel användas till allmänt nyttiga ändamål och kontoret icke

¹ Senaste lydelse, se 1942: 275.

lämnar utdelning åt sina delägare, aktiebolaget tipstjänst, svenska penninglotteriet aktiebolag, pensionsanstalter som icke äro bolag, understödsföreningar, jämlikt lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser bildade stiftelser för arbetslöshetsunderstöd, sjukhjälp eller hjälp vid olycksfall, sådana ömsesidiga försäkringsbolag för försäkring av egendom, å vilka lagen om försäkringsrörelse icke äger tillämpning eller vilkas verksamhetsområden falla utanför Stockholm och omfatta allenast visst län eller del av län, ävensom sådana ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolag, som avses i lagen om försäkring för olycksfall i arbete:

för all inkomst;

f) kyrkor, sjukvårdsinrättningar — — — samma paragraf.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Förordningen skall äga tillämpning jämväl med avseende å det beskattningsår, för vilket taxering av beskattningsnämnd i första instans verkställes under år 1946.

Stockholm den 28 maj 1946.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bärq, Elon Andersson, Wahlmark, Velander, friherre De Geer, Ekman, Frans Ericson, Wehtje, Björnsson* och *Rosander* samt

från andra kammaren: herrar *Lövgren, Björklund, Hammarlund, Jonsson* i Skedsbygd, *Karlsson* i Grängesberg, *Henriksson, Nilsson* i Kristinehamn, *Fröderberg* och *Adolfsson*.

*Bilaga 1.***Sammanställning av remissyttrandena över de likalydande motionerna****I: 146 och II: 253 angående skattefrihet för Nobelstiftelsen.***Nobelstiftelsen.*

Nobelstiftelsens styrelse har anmodat de institutioner, som hava sig anförtrott utdelningen av nobelprisen tillika med vissa andra uppgifter, fallande inom ramen för stiftelsens verksamhet, att var för sig till styrelsen inkomma med utlåtande i ärendet. Med anledning härav hava Kungl. vetenskapsakademien, Karolinska mediko-kirurgiska institutet och Svenska akademien i till styrelsen ställda skrivelser, vilka härmed överlämnas, yttrat sig till besvarande av remissen. Direktören för Norska Nobelinstitutet, R. Moe, vilken tillika är sekreterare hos Norska Stortingets Nobelkommitté, har avgivit en redogörelse för Nobelkommitténs handläggning av ärenden, tillhörande fredsprisgruppen, vartill styrelsen i det följande återkommer.

För egen del får styrelsen å Nobelstiftelsens vägnar på det livligaste instämna i det av motionärerna framförda förslaget om skattefrihet för stiftelsen. Såsom av den i motionen lämnade redogörelsen framgår, har stiftelsens styrelse redan från början av stiftelsens verksamhet och sedermera vid upprepade tillfällen framställt yrkande om befrielse från skattskyldighet. Dessa yrkanden hava rönt beaktande och instämmande inom de högre instanser för prövning av beskattningsärenden, vilka behandlat frågan. Sålunda har kammarrättens majoritet med 2 röster mot 1 i utslag den 27 november 1923 förklarat, att stiftelsen borde vara skattefri för $\frac{4}{5}$ av sin inkomst, varvid den ene av de i beslutet deltagande röstade för fullständig skattefrihet. Vid ärendets slutliga avgörande i regeringsrätten den 13 mars 1925, varvid stiftelsen med 3 röster mot 2 förklarades skattskyldig för sin inkomst, röstade minoriteten, tvenne ledamöter, för fullständig skattefrihet.

Såsom härav framgår, har bärligheten av de grunder, på vilka Nobelstiftelsen ålagts erlägga skatt, ansetts ganska tvivelaktig. Utslagsgivande härvid har varit, att medan trenne av de verksamhetsområden stiftelsen omfattar, nämligen dem, för vilka K. Vetenskapsakademien och Karolinska institutet äro verkställande organ, tillerkänts karaktären av vetenskapliga verksamhetsområden, har denna beteckning av vissa i avgörandet rörande stiftelsens skattskyldighet deltagande icke ansetts berättigad i fråga om de uppgifter, som enligt stiftelseurkunden tilldelats Svenska akademien och den av norska stortinget utsedda Nobelkommittén och vilka uppgifter man velat fränkänna varje karaktär av vetenskaplighet.

Denna uppfattning, som också kommit till uttryck i 1936 års skattesakkunnigas betänkande, har av styrelsen utförligt bemötts i ett den 9 februari 1940 till statsrådet och chefen för finansdepartementet avgivet remissyttrande. Styrelsen får anledning i det följande återkomma till motiveringen för sin avvikande uppfattning i berörda fråga.

Då emellertid det anförda betraktelsesättet, enligt vilket 40 procent av Nobelstiftelsens inkomst användes till annat ändamål än främjande av vetenskaplig forskning, lett till att stiftelsen ansetts skattskyldig för hela inkomsten, har erinrats om den möjlighet, som enligt uttalande av departementschefen vid föredragningen den 6 mars 1942 av kommittébetänkandet före-

läge för stiftelser, som bedriva verksamhet av dels skattepliktig, dels skattefri art, att verkställa en uppdelning dem emellan. Enligt Kungl. Maj:ts prop. nr 134 till 1942 års riksdag anförde departementschefen härom: »Enligt min mening böra i de fall, då medel för olika ändamål enligt bindande föreskrifter hållas klart avskilda från varandra, dessa medel anses i beskattningshänseende tillhöra särskilda rättssubjekt. Rättspraxis synes icke heller stå främmande för ett sådant betraktelsesätt. I åtskilliga av de fall, där ett förvaltande organ har att med anförtrodda medel tillgodose olika ändamål, men en för framtiden bindande uppdelning av medlen på de olika ändamålen icke föreligger, torde en sådan utan större svårigheter kunna komma till stånd.»

Om Nobelstiftelsens styrelse icke begagnat sig av den anvisade utvägen för att vinna en viss minskning i skatteutgifterna, beror detta såväl på den hänsyn man varit skyldig ägna bestämmelserna i Alfred Nobels testamente och i stiftelsens av Kungl. Maj:t stadfästa grundstadgar, som på de konsekvenser, en uppdelning av fondens verksamhet enligt de angivna grunderna skulle medföra. Första paragrafen i grundstadgarna innehåller en från Alfred Nobels den 27 november 1895 upprättade testamente hämtad bestämmelse, enligt vilken huvuddelen av hans efterlämnade förmögenhet skall utgöra en fond, varå upplupna årliga räntan skall delas i *fem lika delar*, vilka skola utdelas till dem, som inom vissa områden gjort den största insatsen till nytta för mänskligheten. En uppdelning av stiftelsens gemensamma fonder i en beskattad och en obeskattad del skulle i sina konsekvenser leda till, att nobelprisen icke bleve till beloppen lika, i det att det litterära priset och fredspriset var för sig skulle utgå med ett avsevärt lägre belopp än de fysiska, kemiska och medicinska prisen. En sådan anordning, i direkt strid mot testators föreskrifter och intentioner, skulle förvisso mötas med berättigad kritik både inom och utom landet och kunde föranleda missförstånd i utlandet, där den fiskaliska anledningen till olikheten vore svår att förklara.

I sitt ovanberörda anförande till statsrådsprotokollet den 6 mars 1942 yttrade finansministern: »Med anledning av vad statskontoret därutinnan anför, vill jag såsom min mening framhålla, att anledning icke torde föreligga att upphäva den sedan länge gällande skattefriheten för akademier, även i de fall en sådan varken är en undervisningsanstalt eller kan anses vara en förening med vetenskapligt syfte. — — — Enär en akademi i författningstextens mening åtminstone i regel torde vara utrustad med något slag av offentlig sanktion, bör givetvis icke en förening enbart genom att beteckna sig såsom akademi komma i åtnjutande av skattefrihet.»

Begreppet akademi — i annan mening än högskola — är ju ej i författningstexten närmare definierat. Enligt vad chefen för Svenska Akademiens ordbok meddelat, förstås med akademi i den bemärkelse, varom här är fråga, enligt svenska förhållanden ett »litterärt, vetenskapligt eller konstnärligt samfund med mer eller mindre utpräglad karaktär av officiell institution och med uppgift att främja eller understödja litteratur, vetenskaper eller sköna konster eller annan kulturfrämjande verksamhet.»

Enligt styrelsens åsikt är Nobelstiftelsen till sin organisation och i utövandet av sin verksamhet att anse som en sammanslutning motsvarande den anförda definitionen på en akademi, ehuru av ett för svenska förhållanden säreget slag, i det att medlemmarna icke utgöras av enskilda personer, utan dels av tvenne officiellt erkända akademier samt lärarkollegiet vid en medicinsk högskola — Karolinska institutet, dels av en särskild likaledes officiellt erkänd institution, det Norska Stortingets Nobelkommitté, som har till uppgift att utöva verksamhet och forskning inom områden för internationell rätt och statsrätt.

Till Nobelstiftelsen höra numera även fem olika forskningsinstitutioner för bedrivande av vetenskaplig forskning inom fysiken, kemien, trenne olika grenar av medicin och fysiologi, litteraturforskning samt internationell rätt och därtill närgränsande områden. Dessa institut — Nobelinstitutet — stå visserligen under direkt ledning av de olika, till Nobelstiftelsen anslutna prisutdelande institutionerna, men skola enligt grundstadgarna eljest vara fristående och tillhöra Nobelstiftelsen.

Nobelstiftelsens grundstadgar liksom de särskilda stadgarna för de till stiftelsen anslutna svenska prisutdelande institutionerna blevo på sin tid av Kungl. Maj:t efter prövning stadfästade och intagna i Svensk författningssamling. Stiftelsen uppfyller sålunda även i detta avseende de av finansministern angivna förutsättningarna för att kunna anses såsom jämställd med en akademi.

Gentemot den uppfattning, som velat göra gällande, att Nobelstiftelsens verksamhet, i vad den avser den litterära prisgruppen och fredsprisgruppen, icke borde tillerkännas skattefrihet, hänvisar styrelsen först vad beträffar Svenska akademiens uppgifter såsom prisutdelande myndighet inom Nobelstiftelsen till vad akademien i dess bifogade yttrande därom anfört.

Då Svenska akademien enligt skatteförfattningarna åtnjuter skattefrihet, synes denna frihet böra omfatta jämväl den del av dess verksamhet, som utövas inom Nobelstiftelsens ram.

Rörande det arbete, som utföres av Norska Stortingets Nobelkommitté, har kommitténs sekreterare R. Moe anfört följande:

»Komitéen var fra først av klar over at prisutdelingen måtte foretas på et grundlag som nødvendig måtte være helt uavhengig av den aktuelle politik og således måtte bli et objektivt, videnskapelig grundlag. Den norske Nobelkomité fikk fra første öieblikk av blandt sine medlemmer også internasjonale jurister. Konsulenter i internasjonal ret, moderne politisk historie og økonomi blev ansatt. Videnskapelige undersøkelser over kandidaterne blev trykt hvert år som grundlag for prisutdelingen, til dato 45 bind. Faste regler for innsendelse av prisforslag blev fra første ferd av vedtatt av komitéen og sirkulærer blir hvert år sent til de forslagsberettigede rundt om i världen, bl. a. til alle universitetsprofessorer i retts- og statsvidenskap, historie og filosofi, fra hvem alltid det store flertal av forslagene skriver sig, endvidere til medlemmerne av Institut de Droit International samt av Voldgiftsdomstolen i Haag.

Komitéen gikk allerede i sine første år til stiftelsen av et videnskapelig institut i overensstemmelse med Nobelstiftelsens grundregler, og nettopp ut fra den betraktning at det moderne fredsarbeide holdt på å bli baseret på en selvstendig videnskap; med andre ord: at det Norske Nobelkomitées oppgave hadde et naturlig behov for et videnskapelig organ ganske som de svenske prisutdelende institusjoner for naturvidenskapelige fag. Det Norske Nobelinstitut ble opprettet i 1904. Et specialbibliotek for internasjonal rett, stats- og socialvidenskap, økonomi og nyere politisk historie ble grundlagt og det er, særlig for internasjonal rett et av de rikaste i Europa og er blitt benyttet av utenlandske forskere. En serie videnskapelige Publications, mest av folkerettslig innhold, er blitt utgitt; flere av disse anses som grunnleggende.»

Den Norska Nobelinstitutionen torde sålunda, enligt vad den lämnade redogörelsen giver vid handen, kunna sägas utgöra en motsvarighet till de akademier i internationell rätt, som finnas i andra länder.

Av det anförda framgår, att Nobelstiftelsen enligt styrelsens åsikt redan med stöd av gällande författningsbestämmelser borde kunna tillerkännas skattefrihet. Då emellertid de upprepade yrkanden härom, som å stiftelsens vägnar framförts, icke ansetts kunna av vederbörande skattemyndigheter bifallas, torde införandet av särskilda författningsbestämmelser i enlighet med

motionärernas förslag erfordras för ändamålet vinnande. Nobelstiftelsens alldeles särskilda ställning med hänseende till dess organisation, syften och internationella betydelse torde i och för sig motivera införandet av en sådan särbestämelse som den föreslagna.

Till sist torde böra erinras därom att om testator, i stället för att förordna om upprättandet av en gemensam fond — och därmed en för densamma nödig gemensam förvaltning — bestämt, att det donerade kapitalet skulle överlämnas till och förvaltas av de utsedda prisutdelande institutionerna, någon beskattning — eller i varje fall någon svensk beskattning — av dessa fonder näppeligen kunnat ifrågakomma.

Genom föreskriften om bildandet av en *gemensam* fond, och därmed om tillkomsten av en gemensam svensk stiftelse, har testator otvivelaktigt avsett att hedra sitt fädernesland, där han »påträffat det största procenttalet ärliga människor och följaktligen förutsatt, att hans yttersta vilja skulle iakttagas med större redbarhet än annorstädes.»

Vetenskapsakademien.

På grund av donators bestämmelser angående stiftelsens organisation, syfte och verksamhet samt Kungl. Maj:ts för densamma fastställda stadganden in- tar Nobelstiftelsen enligt akademiens mening en särställning, som skiljer den från andra stiftelser, som ha till uppgift att genom utdelande av medel befordra vetenskapliga, litterära eller konstnärliga ändamål.

För att på ett värdigt sätt fullgöra det maktpåliggande uppdraget att utdela internationella pris för upptäckter på fysikens, kemiens samt fysiologi- och medicinens områden, för det mest utmärkta som producerats inom litteraturen i idealistisk riktning samt för åtgärden för befordran av freden var det nödvändigt, att stiftelsen organiserades så, att såsom arbetande »medlemmar» inom densamma sammanfördes institutioner, vilka företråda den främsta sakkunskapen på olika områden, med uppgift att var för sig besluta om utdelning av prisen.

Valet av dessa institutioner blev för fysiska och kemiska områdena vetenskapsakademien, för de fysiologiska och medicinska karolinska-mediko-kirurgiska institutet, för litteraturen svenska akademien och för fredspriset norska stortingets nobelkommitté. Dessa institutioner, som sålunda utgöra grundvalen för Nobelstiftelsens sammansättning och dess verksamhet, utse nobelfullmäktige, vilka ha att bestämma vilka som skola vara ledamöter i Nobelstiftelsens styrelse med undantag av ordföranden, som utses av Kungl. Maj:t. För närvarande äro samtliga ledamöter och suppleanter ledamöter av någon av ovannämnda institutioner med undantag av verkställande direktören, som till sin uppgift bland annat har den närmaste vården av förvaltningen av stiftelsens medel.

Till hjälp vid arbetet med prisutdelningen har varje prisgrupp en under sig lydande vetenskapligt arbetande kommitté, bekostad med nobelmedel, vilken har till uppgift att granska inkomna pridförslag och avgiva förslag till belöning. Genom sina kommittéer hållas de prisutdelande institutionerna i ständig kontakt med utländska universitet, högskolor och forskningsanstalter, vilket bidrager att öka vårt lands andel i det internationella samarbetet på viktiga kulturområden.

Vidare ha av nobelmedel, som stå till vederbörande institutioners förfogande, upprättats nobelinstitut, som utom att biträda vid prövning av inkomna förslag ha att genom egna forskningsarbeten befordra vetenskaper- nas utveckling och såmedelst bidra till att inom vårt land upprätthålla den vetenskapliga nivå inom berörda områden, som utgör den nödvändiga

förutsättningen för att vårt land med heder skall kunna skiljas från sin viktiga uppgift. För närvarande har vetenskapsakademien två nobelinstitut, ett för experimentell fysik och ett för organisk kemi, karolinska institutet tre samt svenska akademien och norska stortinget vardera ett, vilka alla ha vetenskaplig forskning som sin uppgift.

Av det sagda framgår, hurusom de båda akademierna, karolinska institutet och norska stortinget med dem underlydande vetenskapliga kommittéer och institut utgöra organ för Nobelstiftelsens verksamhet enligt donators testamente och Kungl. Maj:ts stadganden och genom sina representanter även deltaga i förvaltningen av de för prisutdelarna gemensamma medlen.

Stiftelsen är sålunda i skattehänseende närmast att anse som en akademi, i vilken såsom arbetande ledamöter ingå de båda nämnda akademierna, karolinska institutet och norska stortingets Nobelkommitté. Den bör därför enligt vetenskapsakademiens mening i denna sin ställning vara fritagen från beskattning.

Vetenskapsakademien anser sig slutligen med skärpa böra framhålla, att den nuvarande beskattningen medför så stor minskning i prisbeloppens storlek att prisens internationella anseende i den vetenskapliga världen är i stor fara att avsevärt nedsättas till stort men för vårt lands vetenskapliga ställning. På grund av beskattningen beskäras också i hög grad möjligheterna för Nobelstiftelsen att verksamt stödja det vetenskapliga arbetet inom landet genom nobelinstitutets verksamhet och genom ekonomiskt stöd åt inhemska institutioner och forskare. Det må här framhållas att de årligen utdelade medlen för vetenskaplig forskning från prisutdelarna trots sin relativt ringa storlek ha under gångna tiden varit av största betydelse för att hålla uppe det vetenskapliga arbetet inom landet på de områden som Nobelstiftelsens verksamhet berör.

Karolinska Mediko-Kirurgiska institutet.

Under 45 år har kollegiet fullgjort uppdraget att i enlighet med Alfred Nobels testamente utdela Nobelprisen i fysiologi och medicin. Den samlade erfarenheten från denna tid har otvivelaktigt visat, att prisen kommit att intaga en enastående internationell ställning. Kollegiet har vid talrika tillfällen av representanter från skilda länder mottagit försäkringar om den stora uppskattning, kollegiets beslut i prisfrågor väckt. Utan tvekan kunna Nobelprisen f. n. betecknas som de förnämsta utmärkelser, som på respektive områden stå att erhålla. Betecknande är, att då på grund av tidsläget de 1939 utdelade prisen icke på sedvanligt högtidligt sätt kunde överlämnas i Stockholm, anordnades spontant i Förenta Staterna (Berkeley, California), Belgien (Gand) och Schweiz (Zürich) stora festligheter, vid vilka överlämnandet skedde. År 1944 ägde en motsvarande högtidlighet rum i New York, och 1945 firades årsdagen av Nobels födelse (den 21 oktober) med en stor minnesfest i New York. Även om Nobelprisets höga anseende till en del beror på den omsorg, med vilken urvalet sker, spelar uppenbarligen prisets storlek en avgörande roll. Det kommer därigenom i särklass i förhållande till de talrika internationella pris och belöningar, som utdelas på olika håll. Nobels ursprungliga tanke, att prisen genom sin storlek skulle sätta pristagaren i stånd att fri från ekonomiska bekymmer ägna sig åt fortsatt forskning, har visserligen ej kunnat realiseras, men förvisso innebär beloppet alltså för forskaren en värdefull avlastning, vartill kommer dess stora indirekta betydelse för honom. En nedgång av prisets storlek innebär emellertid en bestämd risk, att uppskattningen av detsamma sjunker. En antydning härom lämnar måhända den omständigheten, att de tre forskare, som gemensamt erhöles 1945

års Nobelpris i fysiologi och medicin för upptäckten av penicillin och dess botande verkan vid olika infektionssjukdomar, sedermera från en privat engelsk stiftelse erhållit en belöning om sammanlagt 9 000 pund. I verkligheten har prisets penningvärde aldrig varit så lågt som nu. Visserligen nåddes ett minimum år 1923, då beloppet utgjorde kr. 114 935:20, men penningvärdets fall sedan den tiden har varit så betydande, att det senast (1945) utgående prisbeloppet, kr. 121 333:20, representerar ett avsevärt lägre realvärde. Därtill kommer, att en delning av pris blivit en allt vanligare följd av att modern forskning icke sällan bedrivs i samarbete mellan olika forskare eller grupper av forskare. Medan sålunda delning av pris inom gruppen fysiologi och medicin under tiden 1901—1920 förekom två gånger, voro motsvarande siffror för perioden 1921—1940 sex och för perioden 1941—1945 tre, varvid är att märka, att en gång för vardera av de båda sistnämnda perioderna delningen skedde mellan tre forskare. En utökning av prisbeloppet är mot bakgrunden av det anförda synnerligen önskvärd.

Nobelpriset har för vårt land inneburit en värdefull tillgång, som i hög grad bidragit till skapande av good will i andra länder. Kollegiets medlemmar ha vid olika tillfällen haft anledning att konstatera detta, t. ex. då det gällt att bereda unga svenska forskare arbetsplats på utländska laboratorier, liksom också vid vetenskapligt samarbete i övrigt. Prisbedömningen i och för sig har visserligen medfört ett avsevärt arbete men samtidigt betytt en värdefull kontakt med aktuella och betydelsefulla medicinska problem från olika håll. Det synes därför jämväl vara ett nationellt intresse, att prisnivån upprätthålles också i ekonomiskt avseende.

Skattefrihet för Nobelstiftelsen skulle även direkt komma karolinska institutet till nytta. Därigenom skulle icke blott prisbeloppet ökas, detsamma skulle vara fallet med den andel av huvudfondens avkastning, som tages i anspråk för arbetet med prisbedömningen. Realvärdet av detta belopp är liksom av prisbeloppet nu lägre än någonsin, och det kan förutses, att nuvarande storlek på nämnda andel snart kommer att visa sig otillräcklig. Detta i sin tur innebär, att prövningen av prisvärdet måste göras mindre omfattande än hittills varit fallet, vilket givetvis kommer att ogynnsamt återverka på prisets ideella värde. Även ur denna synpunkt framstår skattefrihet som synnerligen eftersträfvansvärd.

På anförda grunder vill kollegiet livligt tillstyrka bifall till motionerna vid årets riksdag om skattefrihet för Nobelstiftelsen.

Svenska akademien.

Enligt beslut av 1942 års riksdag behandlas Nobelstiftelsen såsom skattskyldig på grund därav, att dess verksamhet endast till otillräcklig del ansetts ha till syfte att främja vetenskaplig forskning. Den åt Svenska akademien anförtrodda uppgiften att utse nobelpristagare i litteratur har enligt denna tolkning kommit att stå hindrande i vägen för Nobelstiftelsens skattefrihet. På denna viktiga punkt önskar Svenska akademien bestämt hävda, att ett samfund med stadgat uppdrag att vårda svenska språket och att utgiva en vetenskaplig ordbok i fråga om sina kvalifikationer otvivelaktigt bör anses likställt med andra akademier, inrättade för andra vetenskapliga verksamhetsområden. Uppgiften att behandla och bedöma inkommande prislestagar i litteratur kräver givetvis vetenskapliga förutsättningar av speciellt slag. Kungl. Maj:ts särskilda bestämmelser av 26 juni 1900 för denna prisgrupp tillerkänner förslagsrätt bl. a. åt lärare i estetik, litteratur och historia vid högskolor samt åt talrika andra humanistiska vetenskapsmän, vilket förhållande förutsätter att området för denna prisbedömning ingalunda är begränsat till skönlitteraturen

utan innefattar flera grenar av humanistiskt författarskap. I själva verket förekomma årligen dylika prisförslag, som påfordra en bedömning också ur andra vetenskapliga synpunkter än de estetiska. Även om litteraturpriset oftast har tilldelats diktare, vilket också synes närmast motsvara testators tanke, finnas i serien av pristagare sådana namn som historikern Theodor Mommsen samt filosoferna Rudolf Eucken och Henri Bergson, vilket här blott må anföras som ett bevis på akademiens önskan att belöna även andra kategorier än de rent skönlitterära.

I detta sammanhang ser sig akademien även föranlåten att starkt framhålla betydelsen av dess Nobelbibliotek, som allt sedan år 1902 hållits öppet för den litterära och litteraturhistoriska forskningen och nu är ett institut av central betydelse på sitt område. Genom att specialisera sig på modern utländsk litteratur och litteraturhistoria har Nobelbiblioteket blivit ett synnerligen värdefullt komplement till statsbiblioteken, vilka därigenom kunnat koncentrera sina inköp till andra fack. Nobelbibliotekets utlåning till andra bibliotek och institutioner uppgick för år 1945 till 1 421 vol.; samma år utlånades 6 602 vol. till enskilda. Under hela denna tidsperiod har Nobelbiblioteket hållits öppet för allmänheten, men i mån som de för ändamålet avdelade Nobelmedlen minskats på grund av Nobelstiftelsens skattebörd, har akademien sett sig ställd inför svårigheter i detta hänseende. Fr. o. m. hösten 1945 ha tyvärr vissa inskränkningar måst göras beträffande personal och expeditionstid. Det nuvarande läget är sålunda ur Nobelbibliotekets synpunkt föga tillfredsställande, och det kan med fog sägas att minskningen i tillgängliga medel kommer att verka som indirekt beskattning av ett offentligt bibliotek, som därigenom hänvisas till en inknappad stat.

Med åberopande av dessa omständigheter vill Svenska akademien sålunda göra gällande, att dess andel i Nobelstiftelsens verksamhet är av kvalificerat vetenskaplig natur och att därför ingen principiell skillnad kan råda mellan den och övriga svenska prismyndigheter i fråga om Nobelåtagandets karaktär. Nobelstiftelsen kan även med allt skäl betecknas som en unik samorganisation av akademier och institut med likartat arbetssätt och borde såsom sådan enligt Svenska akademiens uppfattning åtnjuta skattefrihet för att värdigt kunna fullfölja sin ideella och internationella uppgift.

Statskontoret.

Genom kungl. remiss den 15 februari 1946 har statskontoret anbefallts att avgiva utlåtande över en av herr Björnsson m. fl. i första kammaren väckt motion (nr 146) om skattefrihet för Nobelstiftelsen. På i motionen anförda skäl tillstyrker statskontoret, att dylik skattebefrielse måtte av riksdagen medgivas.

Överståthållarämbetet.

Såsom infordrat utlåtande över närslutna motion får överståthållarämbetet överlämna och åberopa vidfogade av t. f. taxeringsintendenten Holdo avgivna yttrande.

T. f. taxeringsintendenten Sven Holdo.

Frågan om Nobelstiftelsens skattskyldighet har, såsom av motionen framgår, vid skilda tillfällen varit föremål för statsmakternas behandling. Sedan genom regeringsrättens utslag den 13 mars 1925 stiftelsens principiella skattskyldighet fastställts, lindrades genom särskilda kungl. förordningar åren 1927 och 1928 stiftelsens beskattning på så sätt, att inkomst- och förmögenhetsskattens grundbelopp för nämnda år fastställdes till 3 % av det beskattningsbara beloppet, varjämte stiftelsen samtidigt även frikallades från skyl-

dighet att för samma år utgöra kommunal progressivskatt. Beslutet innebar att stiftelsen hade att erlägga skatt efter proportionell beräkning medan för övriga skattskyldiga skatten utgick enligt en progressiv skala. Genom den ännu gällande kungl. förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt övergick man till proportionell beräkning av skatten för hela den grupp av juridiska personer, vartill Nobelstiftelsen är att hänföra.

Då för de olika samhällsmedlemmarnas — de fysiska såväl som de juridiska personernas — inkomstförvärv kräves skydd och medverkan från samhällets sida är det icke mer än rimligt att envar får bidra till kostnaderna för samhällsverksamheten. I stort sett hava skatterna karaktär av omkostnader för det allmännas verksamhet. Därest vissa rättssubjekt befrias från skattskyldighet, medför detta den konsekvensen, att kostnaderna vältras över på dem, som icke erhålla dylik befrielse och att dessa härigenom få bära så mycket större skattebördan. Den nuvarande skattelagstiftningen vilar på den uppfattningen, att skattefriheten icke bör omfatta andra rättssubjekt än sådana, vilka fullfölja ändamål, som eljest måst tillgodoses av det allmänna. I överensstämmelse härmed har enligt 1942 års lagstiftning skattefriheten utsträckt till att omfatta även sådana stiftelser, vilka främja vetenskaplig forskning. Då frågan om Nobelstiftelsens skattskyldighet enligt då gällande bestämmelser avgjordes genom regeringsrättens ovan berörda utslag fattades beslutet med 3 röster mot 2. Nobelstiftelsens övervägande ändamål är att främja den vetenskapliga forskningen i världen. Dess ändamål är sålunda icke begränsat till svensk vetenskaplig forskning. Måhända kan man i detta förhållande spåra en bidragande orsak till 1936 års skattekommittés inställning till stiftelsens skattskyldighet.

Statens alltmer ökade behov av inkomster utgör ytterligare en anledning till att icke annat än i rena undantagsfall medgiva skattefrihet. Icke desto mindre måste ifrågasättas, om icke Nobelstiftelsen intager en sådan särställning, som bör göra en skattefrihet för densamma fullt befogad. Genom penningvärdets fall samt det nuvarande hårda skattetrycket kunna de pris, som stiftelsen har att utdela, förlora ytterligare i värde. Härigenom kan Nobelstiftelsen fattad såsom ett uttryck för vår andes stämma i världen omsider bli lidande. Att åt Nobelstiftelsen bereda en undantagsställning i beskattningshänseende torde icke kunna anses omotiverat, då dess egenskap av i sitt slag allenastående kulturinstitution är av alla erkänd.

Med hänsyn till vad senast anförts anser jag mig kunna tillstyrka, att Nobelstiftelsen erhåller skattefrihet på sätt i motionen angives.

Kammarrätten.

Nobelstiftelsen har tillkommit genom ett av Alfred Nobel den 27 november 1895 upprättat testamente, vars bestämmelser sedermera förklarats och kompletterats genom av Kungl. Maj:t den 29 juni 1900 fastställda grundstadgar för stiftelsen. Testamentets grundtanke är utdelande av prisbelöningar åt dem som »gjort menskligheten den största nytta». Stiftelsens närmare organisation och verksamhet beskrives i Kungl. Maj:ts proposition nr 134/1942 (s. 52) sålunda:

»Under Nobelstiftelsens förvaltning lyda tolv olika fonder, nämligen huvudfonden och byggnadsfonden samt för var och en av de fem prisgrupperna en särskild organisationsfond och en annan särskild fond. Byggnadsfonden och de särskilda organisationsfonderna bildades så, att av stiftelsens tillgångar år 1900 avtogos dels ett belopp för anskaffande av egen lokal för stiftelsens förvaltning jämte högtidssal, dels ock för varje prisgrupp ett belopp till bestridande av organisationskostnader

för Nobelinstitutet. Återstoden av tillgångarna bildade huvudfonden. Den årliga avkastningen å denna skall enligt stiftelsens grundstadgar disponeras på följande sätt. Sedan en tiondel lagts till kapitalet, skall en fjärdedel av återstoden lika fördelas mellan prisgrupperna för att användas till täckande av utgifterna för prisutdelningen och för Nobelinstitutet. Vad som ej åtgår härför under året sparas för vederbörande instituts framtida behov. Återstoden av huvudfondens avkastning delas slutligen i fem lika delar, varav varje del motsvarar det belopp som skall utgå i Nobelpris. Av Nobelpriset avse tre vetenskaplig forskning inom fysikens, kemiens och medicinens områden, ett litteraturen och ett fredssträvandena. Prisgruppernas särskilda fonder ha bildats genom avsättning av icke utdelade prisbelopp. Avkastningen från dessa fonder må efter prisutdelarnas beprövande användas till att annorledes än genom prisutdelning främja de ändamål testator ytterst avsett. Prisutdelarna äro beträffande priset i fysik och kemi vetenskapsakademien, beträffande priset i medicin karolinska institutet, beträffande litteraturpriset svenska akademien och beträffande fredspriset norska stortingets Nobelkommitté».

I motionerna hemställes, att stiftelsen måtte i beskattningshänseende likställas med akademier, i följd varav ordet Nobelstiftelsen skulle insättas i 5 § 1 mom. e) och 53 § 1 mom. d) kommunalskattelagen samt 7 § e) förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. Sagda författningsrum hava fått sin nuvarande utformning genom kungl. förordningen den 29 maj 1942, som trätt i kraft den 1 januari 1943.

Vid ett flertal tidigare tillfällen då fråga väckts om skatteförmåner för Nobelstiftelsen har åberopats, att stiftelsen vore att anse såsom akademi eller vetenskapligt samfund. Alltsedan Nobelstiftelsen började sin prisutdelande verksamhet och intill 1942 års lagstiftning i ämnet hava beträffande akademier och vetenskapliga samfund i stort sett gällt samma skatterättsliga bestämmelser. 1942 års lagstiftning medförde icke heller någon ändring beträffande akademiers skatterättsliga ställning. För de ändringar, som sagda lagstiftning medförde för vetenskapliga institutioners ställning i beskattningsavseende, redogöres här nedan.

Första gången akademier och vetenskapliga samfund nämnas i skattelagstiftningen såsom skatteprivilegierade är i 1861 års bevillningsförordning. Enligt sagda förordning voro dylika institutioner undantagna från fastighetsbevillning för dem tillhöriga byggnader, så framt dessa icke i hyror eller på annat sätt lämnade ägaren någon inkomst. Vidare voro institutionerna frikallade från inkomstbevillning. Likställda med dessa i beskattningsavseende voro kyrkor, järnkontoret, så länge kontorets vinstmedel användes till allmänt nyttiga ändamål, allmänna skolor och undervisningsverk, barmhärtighetsinrättningar, stipendiefonder, pensionsanstalter, sjuk- och fattigvårdsinrättningar och andra fromma stiftelser.

Den skattelagstiftning, som härefter följde, medförde beträffande akademier och vetenskapliga samfund i huvudsak icke några ändrade föreskrifter i det hänseende, varom nu är fråga. Skatteprivilegierna för sagda rättssubjekt omfattade följaktligen även frihet från skattskyldighet för inkomst enligt 1907 års förordning om inkomstskatt samt 1910 års förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt ävensom för förmögenhet enligt sistnämnda förordning.

De ändringar, som år 1920 vidtogos i 1910 års bevillningsförordning och förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt, inneburo allenast jämkningar och vissa rent formella omredigeringar av bestämmelserna angående skattefrihet.

Härefter vidtog ett omfattande utredningsarbete på ifrågavarande område, intill dess 1928 års skattelagar utfärdades. Större spår avsatte dock icke

dessa utredningar i nämnda lagstiftning. Någon ändring beträffande ideella föreningars och stiftelsers skattskyldighet ägde icke rum. De år 1928 beslutade ändringarna i skattskyldighetshänseende inskränkte sig till en mindre utvidgning av området för skattefriheten.

Till grund för 1928 års skattelagstiftning låg 1924 års skatteberednings förslag, vari förordades skattskyldighet för alla ideella föreningar och andra stiftelser än s. k. fromma stiftelser.

I proposition nr 102 till 1927 års riksdag med förslag till kommunalskatte- lag m. m. följde departementschefen skatteberedningens förslag. Departementschefen sade sig vara av den uppfattningen, att en fullständig skattefrihet för ideella föreningar och stiftelser ej borde ifrågakomma. Vid meddelande av skatteprivilegier måste man nämligen ihågkomma, att den frihet, som meddelades på ett håll, ofelbart måste motsvaras av en ökning av skattskyldigheten på andra håll och att en avvägning med hänsyn därtill måste företagas. Det förefölle tillika rimligt, att den mycket betydande fondbildning, som representerades av ideella föreningar och stiftelser, i någon mån bidroge till det allmänna utgifter. Departementschefen förordade emelertid införande av proportionell beskattning för ideella föreningar och stiftelser.

Propositionen tillstyrktes i denna del av vederbörande utskott, men hela kommunalskatteförslaget avlogs av riksdagen.

I proposition nr 213 till 1928 års riksdag upptogs i förevarande hänseende samma bestämmelser som föreslagits i 1927 års proposition. Chefen för finansdepartementet yttrade därvid, att det enligt hans mening vore uppenbart, att avkastningen på de fonder, som innehades av ideella föreningar och stiftelser, i princip borde vara underkastad statens och kommunernas beskattningsrätt, då de enskilda personer, som i sista hand komme i åtnjutande av deras inkomster, ej beskattades. Man måste göra klart för sig, att ett avstående från all beskattning innebure en verklig subvention till dem, som gjordes skattefria, en subvention till företag, vilka om än så behjärtansvärda till större delen säkerligen ej skulle erhålla ifrågavarande understöd, om understödsfrågan prövades från fall till fall. Rörande frågan om de inrättningar, som inbegreps i den sedan gammalt vedertagna skattefriheten för fromma stiftelser m. fl., hade genom mångårig praxis en viss klarhet vunnits. Att nu giva klara begreppsbestämningar, avsedda för en grupp av nytillkomna för sin fondavkastning skattefria institutioner, torde vara synnerligen svårt. Det vore att befara en rad med nya tvistigheter rörande gränssfall, vilket helst borde undvikas. Departementschefen funne därför övervägande skäl tala för den ståndpunkt, som hade intagits i 1927 års proposition.

Propositionen tillstyrktes i nyss angiven del av vederbörande utskott och bifölls av riksdagen.

Den mest betydelsefulla nyheten i 1928 års skattelagar var, att för ideella föreningar, stiftelser och därmed i skattskyldighetshänseende jämställda juridiska personer infördes proportionell statsbeskattning. Skattens grundbelopp skulle utgöra 3 procent (genom 1938 års lagstiftning dock höjt till 5 procent) av det beskattningsbara beloppet, motsvarande den lägsta skattesatsen i den för fysiska personer då gällande skatteskalen, nämligen i fråga om beskattningsbara belopp ej överstigande 10 000 kronor. Genom den år 1938 beslutade omläggningen av statsbeskattningen har den gynnsammare ställning, som sålunda i beskattningshänseende tillkommer ideella föreningar och stiftelser, blivit än mer accentuerad.

Förutom akademier och vetenskapliga samfund åtnjöto enligt 1928 års lagstiftning följande rättssubjekt viss skattefrihet, nämligen kyrkor, allmänna undervisningsverk, sjukvårds- och barmhärtighetsinrättningar jämte andra fromma stiftelser ävensom stipendiefonder, Sveriges allmänna hypoteks-

bank, konungariket Sveriges stadshypotekskassa, allmänna hypotekskassan för Sveriges städer, hypoteksföreningar, järnkontoret, så länge kontorets vinstmedel användas till allmänt nyttiga ändamål och kontoret icke lämnar utdelning åt sina delägare, pensionsanstalter som icke äro bolag, sjukkassor, understödsföreningar, sådana ömsesidiga försäkringsbolag för försäkring av egendom, å vilka lagen om försäkringsrörelse icke äger tillämpning eller vilkas verksamhetsområden falla utanför Stockholm och omfatta allenast visst län eller del av län, ävensom sådana ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolag, som avses i lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Sedan år 1928 har utvidgning av området för skattefriheten skett vid tre tillfällen. Sålunda utsträcktes skattefriheten år 1929 till svenska bostadskreditkassan, bostadskreditföreningar och svenska skeppshypotekskassan, år 1937 till jämlikt lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser bildade stiftelser för arbetslöshetsunderstöd, sjukhjälp eller hjälp vid olycksfall samt år 1938 till aktiebolaget tipstjänst och svenska penninglotteriet aktiebolag.

1936 års bevillningsutskott gjorde i sitt betänkande, nr 46, i anledning av då framlagt förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen ett uttalande, som blev upprinnelsen till de nu gällande, år 1942 utfärdade bestämmelserna på ifrågavarande område. Utskottet framhöll nämligen bland annat, att, i den mån en ökad skattebörd måste påläggas de fysiska personerna och även näringsföretagen, den frågan uppkomme, huruvida staten i den utsträckning, som för det dåvarande gällde, borde helt eller delvis undantaga vissa rättssubjekt från skatteplikt. Utskottet ansåge, att vid den omprövning av statsbeskattningen, som förutsattes komma att inom den närmaste tiden äga rum, jämväl berörda fråga borde upptagas till övervägande. I enlighet med detta uttalande av bevillningsutskottet uppdrogs åt 1936 års skattekommitté att till prövning upptaga frågan om upphävande av den skattebefrielse, som tillkomme vissa rättssubjekt.

1936 års skattekommitté avgav den 20 december 1939 betänkande med förslag rörande beskattning av stiftelser och ideella föreningar m. fl. juridiska personer m. m. (SOU 1939: 47).

I den av bevillningsutskottet väckta frågan huruvida överhuvud någon skattefrihet för enskilda juridiska personer borde bibehållas yttrade kommittén bland annat följande:

»Kommittén anser för sin del, att någon principiell grund för skattefrihet icke torde kunna av någon åberopas. Genom den samhällsliga verksamheten på olika områden uppstå utgifter, och det torde principiellt sett åligga envar, som av samhället åtnjuter rättsskydd, att lämna sitt bidrag till dessa utgifters täckande. Denna bidragsplikt finner för övrigt icke i första hand sin motivering i hänsynen till det allmänna. Det är icke statens 'fiskaliska intresse' det här närmast gäller. Om vissa rättssubjekt äro befriade från skatteplikt, så medför detta den ofrånkomliga konsekvensen, att de, som ej kunna åberopa någon skattefrihetsgrund, få bära desto högre skattebörd. Denna synpunkt måste givetvis tillmätas ökad betydelse i den mån som skattebördan stegras. Å andra sidan torde emellertid icke kunna förnekas, att starka billighetsskäl tala för att institutioner, som främja allmännyttiga ändamål av högt kvalificerad art, böra medgivas en viss särställning i skattehänseende. Framför allt gäller detta sådana ändamål, som eljest skolat tillgodoses av skattemedel. Kommittén har för sin del ansett uppenbart, att inrättningar, vilka i sin verksamhet främja sådana syften, skäligen böra komma i åtnjutande av vissa förmåner vid beskattningen.»

Härefter yttrade chefen för finansdepartementet vid förslaget framläggande i riksdagen följande:

»Obestriddligt torde vara, att en generell skattelindring eller skattebefrielse icke, åtminstone teoretiskt sett, utgör det mest rationella sättet för staten att understödja en allmänt gagnelig verksamhet. Systemet medför särskilt de olägenheterna, att i det enskilda fallet ekonomiskt stöd från det allmännas sida kan komma att lämnas åt en verksamhet, som måste anses jämförelsevis föga förtjänt därav, samt att understödets storlek och fördelning faller utanför området för det allmännas bestämmanderätt och kontroll. I tider som de nuvarande, då skattebördan ökas och förut beviljade anslag för åtskilliga nog så nyttiga eller behjärtansvärda ändamål beskåras eller helt indragas, kan skattefriheten komma att innebära ett både relativt och absolut ökat understöd från det allmännas sida. Då jag är ense med kommittén därom, att någon principiell grund för skattefrihet icke torde kunna av någon åberopas, bör det nyss anförda enligt min mening leda till åtminstone stor återhållsamhet vid beviljandet av generell skattebefrielse. Att helt slopa den hävdvunna skattefriheten för vissa slags rättssubjekt, som utöva en allmännyttig verksamhet, kan jag dock av rent praktiska hänsyn icke förorda. Även härutinnan delar jag den uppfattning som uttalats av kommittén och som jämväl kommit nästan enstämmigt till uttryck i de avgivna yttrandena. Det kan icke vara ett samhällsintresse att beskåra sådana medel som ställts till förfogande för ett i eminent grad allmännyttigt ändamål, i all synnerhet icke om det kan befaras att en sådan åtgärd skulle medföra obenägenhet hos de enskilda medborgarna att i samma omfattning som hittills donera medel till sådana ändamål. Den sist angivna synpunkten vill jag alltså icke fränkänna ett visst berättigande men anser dock att betydelsen därav ofta övervärderats.»

Kommittén fann en utsträckning av skattefriheten utöver vad som enligt dittills gällande lagstiftning kunde inrymmas under begreppet »andra fromma stiftelser ävensom stipendiefonder» vara av behovet påkallad i fråga om sådana stiftelser, som främjade vetenskaplig forskning. I detta hänseende framhöll kommittén, att enligt nämnda lagstiftning vetenskapliga samfund vore frikallade från skattskyldighet. Stiftelser, som främjade vetenskaplig forskning, vore däremot icke befriade från beskattning i vidare mån än desamma kunde anses hänförliga till stipendiefonder. En sådan ordning kunde enligt kommitténs mening icke bibehållas. Kommitténs förslag byggde på den förutsättningen, att stiftelser och ideella föreningar skulle, i den mån de främjade samma ändamål, behandlas lika i beskattningshänseende. Akademier och allmänna undervisningsverk (t. ex. högskolor) främjade icke endast undervisning utan även vetenskaplig forskning. Ur principiell synpunkt utgjorde detta enligt kommitténs uppfattning en anledning att utsträcka skattefriheten att avse även stiftelser för främjande av vetenskaplig forskning. Emellertid talade därför även praktiska skäl. De stiftelser, som främjade vetenskapen, gjorde nämligen ej sällan detta i form av understöd till såväl undervisning som forskning. — När nu skattefrihet föresloges för stiftelser med ändamål att främja vetenskaplig forskning, skulle det kunna ifrågasättas, om icke även stiftelser, som gynnade konst och litteratur, borde erhålla skattefrihet. Därvid erinrades, att sådana stiftelser, som hade till ändamål att lämna understöd för mottagarens undervisning eller utbildning, enligt kommitténs förslag skulle erhålla skattefrihet. I den mån stiftelser för främjande av konst och litteratur kunde hänföras under detta stadgande, komme de således i åtnjutande av skattebefrielse. Beträffande övriga stiftelser för främjande av konst och litteratur synas emellertid icke föreliggande tillräckliga skäl att undantaga desamma från skattskyldighet.

Departementschefen, som ansåg kommittéförslaget i ifrågavarande hänseende böra godtagas, ville emellertid — under hänvisning till två av regeringsrätten den 24 oktober 1941 meddelade utslag (RÅ 1941, ref. 44) i mål angående Knut och Alice Wallenbergs stiftelses samt Wenner-Grenska sam-

fundets beskattning — framhålla, att det icke av nämnda utslag torde fullt otvetydigt framgå, att en stiftelse med huvudsakligt ändamål att ekonomiskt stödja vetenskaplig forskning icke redan enligt gällande bestämmelser eller grunderna för desamma skulle kunna erhålla skattebefrielse. Uteslutet syntes nämligen icke vara, att på utgången av målen inverkat vissa däri föreliggande särskilda omständigheter.

Enligt stadgarna för Wallenbergska stiftelsen hade denna till huvudsakligt ändamål att främja vetenskaplig forskning och undervisnings- eller studieverksamhet av landsgagnelig innebörd; och skulle detta ändamål ses till godo genom direkta anslag eller anslag till institut för sådan forskning eller verksamhet. Ändring i stadgarna kunde dock ske, om stiftarna eller, sedan dessa avlidit, Stockholms enskilda banks bolagsstämma samt stiftelsens styrelse därom vore ense. — Wenner-Grenska samfundet hade enligt sina stadgar till ändamål att främja vetenskaplig forskning, företrädesvis inom de sociala, ekonomiska, naturvetenskapliga och medicinska områdena, och dess tillgångar skulle användas uteslutande för dylika ändamål eller för understödande av andra allmännyttiga företag. — I målen påstodo sig stiftelsen och samfundet vara vetenskapliga samfund, men detta bestreds av tillförordnade skattedirektören i Stockholm under hänvisning bland annat till att stiftelsen och samfundet icke själva bedreve någon vetenskaplig verksamhet. I utslagen förklarades såväl stiftelsen som samfundet vara skattskyldiga för inkomst och förmögenhet med den motiveringen, att de icke kunde anses vara att hänföra till vetenskapliga samfund eller eljest enligt 53 § 1 mom. d) kommunalskattelagen samt 7 § c) och 12 § 1 mom. b) förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt frikallade från skattskyldighet.

I detta sammanhang torde vara av intresse att erinra därom, att statskontoret i yttrande över 1936 års skattekommittés förslag framhållit, att med »akademi» kunde förstås jämväl samfund med uppgift att främja konst och litteratur. För att frågan om skattskyldighet för ett dylikt samfund icke skulle bli beroende av den omständigheten, huruvida detsamma vore att anse såsom akademi, ville statskontoret förorda, att de för akademier föreslagna bestämmelserna inskränktes att gälla allenast sådana akademier, som främjade högre undervisning och vetenskaplig forskning. Skulle skattefrihet anses böra tillkomma vissa andra akademier än de sålunda angivna, syntes dessa böra särskilt för sig uppräknas i författningstexten.

Med anledning av vad statskontoret anfört, har departementschefen som sin mening framhållit, att anledning icke torde föreligga att upphäva den sedan länge gällande skattefriheten för akademier, även i de fall en sådan varken vore en undervisningsanstalt eller kunde anses vara en förening med vetenskapligt syfte. Något behov av att genom uppräkning precisera skattefrihetens omfattning i dylika fall syntes knappast föreligga. Enär en akademi i författningstextens mening åtminstone i regel torde vara utrustad med något slag av offentlig sanktion, borde givetvis icke en förening enbart genom att beteckna sig såsom akademi komma i åtnjutande av skattefrihet.

I ovan anförda proposition nr 134 till 1942 års riksdag framlades på grundval av nyssnämnda kommittébelänkande förslag till ändrade bestämmelser uti ifrågavarande hänseende. Sedan detta förslag med vissa jämkningar godkänts av riksdagen, utfärdades författningar i ämnet den 29 maj 1942.

I det avseende, som kan vara av mera omedelbart intresse i förevarande ämne, innebär 1942 års lagstiftning, att i 5 § 1 mom. e) kommunalskattelagen om undantagande från skatteplikt till fastighetsskatt benämningen »akademier» bibehållits oförändrad, men att uttrycket »vetenskapliga samfund» er-

satts med »sådana stiftelser och föreningar, som avses i 53 § 1 mom. e)». Beträffande 53 § 1 mom. samma lag har likaledes benämningen »akademier» bibehållits under d) i momentet, varemot beteckningen »vetenskapliga samfund» utbytt mot det under punkt e) införda uttryckssättet »stiftelser som hava till huvudsakligt ändamål att — — — främja vetenskaplig forskning, ävensom sådana föreningar vilka, utan att i sin verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, huvudsakligen verka för ändamål av den i fråga om stiftelser här angivna art». Motsvarande ändringar hava vidtagits beträffande 7 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt.

I detta sammanhang vill kammarrätten nämna, att ovan omnämnda utslag den 24 oktober 1941 i mål angående beskattning av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse samt Wenner-Grenska samfundet föranlett Uppsala universitet, Lunds universitet, karolinska mediko-kirurgiska institutet, Stockholms högskola, Göteborgs högskola, vetenskapsakademien, vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, lantbruksakademien och ingenjörsvetenskapsakademien att i en gemensam, till Kungl. Maj:t ställd skrivelse hemställa om åtgärder för upphävande av den ifrågavarande skattskyldigheten, vilken komme att huvudsakligen gå ut över den vetenskapliga verksamheten i landet. Då de årliga skatterna utgjorde för Wallenbergska stiftelsen mellan 500 000 och 600 000 kronor samt för Wenner-Grenska samfundet omkring 140 000 kronor, komme den vetenskapliga verksamheten att drabbas mycket hårt. De medel, som av stiftelsen och samfundet ställts till förfogande för vetenskapliga forsknings- eller undervisningsändamål, hade utgjort mycket värdefulla bidrag härtill och hade ej sällan varit oundgängliga förutsättningar för betydelsefulla arbetens igångsättande och fullföljande. Skrivelsen utmynnade i en hemställan, att Kungl. Maj:t måtte i proposition till 1942 års riksdag föreslå skattefrihet för stiftelser, som hade till huvudsakligt ändamål att främja vetenskaplig forskning eller vetenskaplig undervisning.

Jämväl Wenner-Grenska samfundet har med anledning av det beträffande samfundet meddelade utslaget i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit om åtgärder för att befria detsamma från skattskyldighet eller, om detta ej läte sig göra, lätta dess skattebörd.

Vad särskilt angår Nobelstiftelsens skatterättsliga ställning har frågan om stiftelsens skattskyldighet flera gånger varit föremål för behandling i motioner, riksdagsskrivelser och andra sammanhang. En utförlig redogörelse härför, i vad avser tiden före år 1926, lämnas i bevillningsutskottets betänkande nr 38 år 1926 i anledning av väckta motioner om befrielse för Nobelstiftelsen från skyldigheten att erlægga bevilling samt inkomst- och förmögenhetsskatt.

Betänkandet utmynnade i en hemställan, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville för 1927 års riksdag framlägga förslag till ändrade bestämmelser rörande Nobelstiftelsens beskattning. Bevillningsutskottet uttalade, att stiftelsen såväl med avseende å dess syfte som även å det sätt, varpå detta förverkligades, företedde en sådan överensstämmelse med vetenskapliga samfund, att någon egentlig skillnad i beskattningshänseende icke rimligen borde upprätthållas.

Betänkandet föranledde emellertid icke någon riksdagens skrivelse.

I betänkandet refereras i valda stycken kammarrättens utlåtande den 7 december 1925 i anledning av en av doktor Emanuel Nobel hos Kungl. Maj:t gjord framställning, syftande till skattefrihet för Nobelstiftelsen. Kammarrätten hade — med hänsyftning å ett av regeringsrätten meddelat utslag (RÅ 1925 ref. 20), varigenom Nobelstiftelsens skattskyldighet fastslagits, för vilket mål nedan närmare redogöres — i sitt utlåtande yttrat, att även om de av

Nobelstiftelsen anförda skälen av regeringsrättens pluralitet icke ansetts vara av den betydelse, att stiftelsen enligt då gällande skatteförordningar kunde inbegripas under eller likställas med akademier och vetenskapliga samfund, enligt kammarrättens uppfattning likväl dessa skäl syntes, sedda ur lagstiftningssynpunkt, tala för ett sådant likställande.

Den 15 november 1912 (RÅ 1912 ref. 145) har regeringsrätten meddelat utslag i ett mål, vari yrkades, att författarinnan Selma Lagerlöf måtte taxeras för det henne år 1909 tilldelade Nobelpriset. Regeringsrätten lämnade yrkandet utan bifall, enär ifrågavarande utan tävlan utdelade pris så mycket mindre kunde anses utgöra beskattningsbar inkomst, som Nobelstiftelsen förklarats skattskyldig för hela den upplupna, till fördelning mellan pristagarna avsedda avkastningen av stiftelsens medel. Ett regeringsråd röstade för samma slut men med en något skiljaktig motivering, medan två regeringsråd ansågo skattskyldighet för priset föreligga.

I ovan nämnda mål (RÅ 1925 ref. 20) har regeringsrätten funnit, att Nobelstiftelsen icke kunde anses vara frikallad från utgörande av inkomstbevilning eller inkomst- och förmögenhetsskatt. Två regeringsråd ansågo emellertid, att stiftelsen med hänsyn till vad i målet blivit upplyst angående dess huvudsakliga ändamål och verksamhet borde jämlikt grunderna för 12 § 2 mom. b) bevillningsförordningen den 28 oktober 1910 samt 5 § 2 mom. c) och 12 § 1 mom. b) förordningen samma dag om inkomst- och förmögenhetsskatt vara frikallad från dylik skattskyldighet. Jämväl vid målets handläggning hos kammarrätten hade mycket skiftande uppfattningar framkommit beträffande stiftelsens skattskyldighet. Sålunda ansåg en ledamot av kammarrätten skattefrihet föreligga, medan enligt en annan ledamots mening skattskyldighet vore för handen. Den tredje ledamoten ansåg skattskyldighet föreligga för $\frac{1}{5}$ av stiftelsens inkomst och förmögenhet, motsvarande vad som användes till fredspris, varemot stiftelsen för övriga $\frac{4}{5}$ av inkomsten och förmögenheten ansågs vara frikallad från skattskyldighet. Kammarrättens utslag hade utfärdats i enlighet med sistnämnda ledamots mening.

Även under förarbetena till 1942 års lagstiftning på förevarande område har frågan om Nobelstiftelsens skattskyldighet varit under behandling.

Sålunda har 1936 års skattekommitté, på sätt i den remissen bifogade motionen anförts, ansett, att med den innebörd, som i kommitténs förslag givits begreppet »huvudsakligt ändamål», Nobelstiftelsen icke kunde komma i åtnjutande av skattefrihet. Enligt kommitténs mening användes nämligen 60 procent av stiftelsens inkomst till främjande av vetenskaplig forskning, medan övriga 40 procent av inkomsten ginge till annat ändamål. Ej heller hade kommittén funnit anledning att genom en särskild bestämmelse undantaga Nobelstiftelsen från skattskyldighet. Därvid hade kommittén förutsatt, att Nobelpriset icke bleve beskattade såsom inkomst hos mottagaren.

I det yttrande, som Nobelstiftelsen på sin tid avgav över kommittéförslaget, har Nobelstiftelsen sagt sig icke kunna dela kommitténs uppfattning, att endast 60 procent av stiftelsens inkomst användas till främjande av vetenskaplig verksamhet. Den mycket ingående forskning, som av svenska akademien och norska stortingets Nobelkommitté samt de dem tillhöriga Nobelinstitutens bedrevs för åstadkommande av en omdömesgill granskning av de från alla världsdelar inkommande prislestörslagen, kunde med fog åberopas som grund för påståendet att stiftelsens verksamhet jämväl i dessa delar hade till ändamål att främja vetenskaplig forskning.

Stiftelsen har vidare meddelat, att den upprättat sin självdeklaration enligt sådana principer, att skatt för inkomst och förmögenhet kommit att erläggas för huvudfonden och byggnadsfonden men icke för de till prisutdelarnas disposition ställda särskilda fonderna och Nobelinstitutens fonderade

medel. Stiftelsen har sagt sig befara, att skattekommitténs uttalande, enligt vilket den av svenska akademien och norska stortingets Nobelkommitté utövade verksamheten syntes helt och hållet fränkänd vetenskaplig karaktär, därest det lämnades oemotsagt, kunde tagas till intäkt för yrkanden om skattskyldighet beträffande de av akademien och Nobelkommittén samt deras Nobelinstitut disponerade fonderna. I anledning därav har stiftelsen med en utförlig motivering sökt visa, att såväl den av svenska akademien genom dess Nobelinstitut och det därtill hörande Nobelbiblioteket som den av norska stortingets Nobelkommitté genom dess Nobelinstitut bedrivna verksamheten avsåge vetenskaplig forskning, i det förra fallet på det litterära och humanistiskt-vetenskapliga området samt i det senare fallet på det folkrättsliga området, berörande även nationalekonomien och nyare politisk historia.

På grund av vad sålunda och i övrigt anförts har stiftelsen förklarat sig i princip anse, att stiftelsen hade till huvudsakligt ändamål att främja vetenskaplig forskning och att den sålunda även i enlighet med skattekommitténs förslag borde vara för samtliga sina fonder helt frikallad från skattskyldighet. Skulle emellertid detta yrkande icke, särskilt med hänsyn till dåvarande allmänna läge, kunna bifallas, har stiftelsen ansett sig böra på det eftertryckligaste framhålla och påyrka, att den skattefrihet, som alltifrån början av stiftelsens verksamhet tillerkänts de under stiftelsens styrelses gemensamma penningförvaltning stående fonder, över vilkas avkastning de särskilda prisutdelarna stadgeenligt ägde att disponera, förbleve undantagna från beskattning. Avkastningen av dessa fonder tjänade nämligen i eminent grad just ändamålet att främja vetenskaplig forskningsverksamhet på skilda områden.

I anledning av sistnämnda uttalande framhöll chefen för finansdepartementet vid framläggandet av 1942 års proposition, att, såvitt av föreliggande upplysningar framginge, Nobelstiftelsens och de under dess förvaltning lydande fondernas ställning i beskattningshänseende icke syntes röna inverkan av de då ifrågasatta författningsändringarna.

Vad angår den skatterättsliga lagskipningen beträffande vetenskapliga samfund och andra liknande institutioner synes böra utöver vad därutinnan förut anförts erinras om följande.

Ovan har redogjorts för två utslag av regeringsrätten i mål angående Knut och Alice Wallenbergs stiftelse samt Wenner-Grenska samfundets beskattning — med vilka institutioner Nobelstiftelsen velat jämställa sig i skattskyldighetshänseende. På sätt förut nämnts blevo dessa båda rättssubjekt till en början såsom icke varande vetenskapliga samfund ej frikallade från skattskyldighet.

Såväl stiftelsen som samfundet äro emellertid numera frikallade från skattskyldighet.

På besvär av tillförordnade taxeringsintendenten S. Holdo angående Knut och Alice Wallenbergs stiftelses inkomsttaxering år 1943 fastställde nämligen regeringsrätten genom utslag den 7 februari 1945 (RÅ 1945 not. Fi. nr 157) kammarrättens utslag, varigenom kammarrätten ej gjort ändring i Stockholms stads provningsnämnds beslut att undanröja stiftelsen av vederbörande taxeringsnämnd åsatt taxering. Att avgörandet av ifrågavarande spörsmål nu blev sådant torde hava berott på det förhållandet, att 1942 års ovanberörda lagstiftning var tillämplig å rättsfrågan. Enligt sagda lagstiftning äro nämligen vetenskapsfrämjande stiftelser nu likställda med »vetenskapliga samfund» enligt förut gällande rätt.

Genom utslag den 1 juni 1945 (RÅ 1945 not. Fi. nr 590) i fråga om Wenner-Grenska samfundets inkomsttaxering år 1942 fann regeringsrätten, att samfundet med hänsyn till vad i målet blivit upplyst rörande dess verksamhet

finge anses vara frikallat från skattskyldighet för inkomst av kapital och för förmögenhet.

Som vetenskapligt samfund har även ansetts svenska vitterhetssamfundet, som enligt sina stadgar har till uppgift att utgiva svenska författares verk i vetenskapligt tillfredsställande upplagor. (RÅ 1944 ref. 44.)

Vidare må nämnas, att även institutioner, som gynna och samla konst, blivit frikallade från skattskyldighet. Sålunda har nordiska museet av högsta domstolen blivit betraktat såsom vetenskapligt samfund (NJA 1922 s. 421). Därjämte har stiftelsen Thielska galleriets taxering år 1941 enligt kommunal-skattelagen för inkomst av kapital blivit undanröjd (RÅ 1945 not. Fi. nr 243). I målet hade stiftelsen anfört, att kapitalinkomsten helt förbrukats i stiftelsens till dess konstsamling knutna verksamhet.

I sitt nu till bevillningsutskottet avgivna yttrande har Nobelstiftelsen anfört bland annat följande.

Begreppet akademi — i annan mening än högskola — vore ju ej i författningstexten närmare definierat. Enligt vad chefen för svenska akademiens ordbok meddelat, förstodes med akademi i den bemärkelse, varom här vore fråga, enligt svenska förhållanden ett »litterärt, vetenskapligt eller konstnärligt samfund med mer eller mindre utpräglad karaktär av officiell institution och med uppgift att främja eller understödja litteratur, vetenskaper eller sköna konster eller annan kulturfrämjande verksamhet».

Enligt Nobelstiftelsens åsikt vore stiftelsen till sin organisation och i utövandet av sin verksamhet att anse som en sammanslutning motsvarande den anförda definitionen på en akademi, ehuru av ett för svenska förhållanden säreget slag, i det att medlemmarna icke utgjordes av enskilda personer utan dels av tvenne officiellt erkända akademier samt lärarkollegiet vid en medicinsk högskola — karolinska institutet — och dels av en särskild likaledes officiellt erkänd institution, det norska stortingets Nobelkommitté, som hade till uppgift att utöva verksamhet och forskning inom områden för internationell rätt och statsrätt.

Till Nobelstiftelsen hörde numera även fem olika forskningsinstitutioner för bedrivande av vetenskaplig forskning inom fysiken, kemien, trenne olika grenar av medicin och fysiologi, litteraturforskning samt internationell rätt och därtill närgränsande områden. Dessa institut — Nobelinstitutet — stode visserligen under direkt ledning av de olika, till Nobelstiftelsen anslutna prisutdelande institutionerna men skulle enligt grundstadgarna eljest vara fristående och tillhöra Nobelstiftelsen.

Slutligen ville Nobelstiftelsen framhålla, att stiftelsens grundstadgar liksom de särskilda stadgarna för de till stiftelsen anslutna, svenska prisutdelande institutionerna blevo på sin tid av Kungl. Maj:t efter prövning stadfästade och intagna i svensk författningssamling. Stiftelsen uppfyllde sålunda även i detta avseende de av chefen för finansdepartementet angivna förutsättningar för att kunna anses såsom jämställd med en akademi.

Av den i det föregående lämnade redogörelsen för rättspraxis framgår, att Nobelstiftelsen icke betraktats såsom akademi eller vetenskapligt samfund i skatterättslig mening.

Enligt den ovan lämnade historiska redogörelsen har 1936 års skattekommitté icke velat för sin del hänföra Nobelstiftelsen till vare sig akademi eller till sådan stiftelse, som har till huvudsakligt ändamål att främja vetenskaplig forskning. Samma ståndpunkt har intagits såväl av Kungl. Maj:t vid framläggandet av den förut omnämnda propositionen till 1942 års riksdag som av samma års riksdag, vilken godtagit Kungl. Maj:ts ståndpunkt i ämnet.

Motionärerna hava emellertid byggt sin framställning mindre på en uppfattning, att Nobelstiftelsen är en akademi eller en stiftelse med huvudsakligt ändamål att främja vetenskaplig forskning, utan fastmera därpå, att Nobelstiftelsen enligt deras mening är att likställa med en akademi, samt i enlighet därmed utformat sitt förslag till författningsändringar. Nobelstiftelsen och de av densamma hörda institutionerna hava i sina yttranden kraftigt understött denna motionärernas uppfattning.

Det kan i detta sammanhang måhända vara av intresse att erinra därom, att numera avlidne professorn i finansrätt vid Uppsala universitet David Davidson i en uppsats om Nobelstiftelsens skattefråga i *Ekonomisk tidskrift* (årg. 1925 s. 151 ff.) efter en ingående analys av bland annat »den företeelse, som rättsligt bär namnet Nobelstiftelsen», kommit till den slutsatsen, att denna »till sin tekniska art är en akademi» med vissa av honom närmare angivna uppgifter.

Enligt kammarrättens mening har Nobelstiftelsen genom den av stiftelsen och de av densamma hörda institutionerna förebragta utredningen om Nobelstiftelsens organisation, syften, verksamhet och utveckling på ett övertygande sätt visat befogenheten av ett yrkande om stiftelsens likställande i beskattningsavseende med akademi. Såvitt kammarrätten kan finna, är det med hänsyn till Nobelstiftelsens stora betydelse — ur såväl nationell som internationell synpunkt — såsom främjare av vetenskaplig forskning väl motiverat att bereda densamma en dylik undantagsställning. Med hänsyn till stiftelsens särpräglade art läser en dylik åtgärd icke innefatta risk för att liknande krav kunna med fog framställas från annat håll.

På grund av det anförda vill kammarrätten för sin del livligt tillstyrka bifall till de väckta motionerna om viss skattebefrielse för Nobelstiftelsen.

Emellertid anser sig kammarrätten i detta sammanhang böra erinra därom, att 1936 års skattekommitté, på sätt förut sagts — med hänsyftning på de särskilda meningar, som uttalats i regeringsrätten vid behandlingen av ovan omförmälda mål angående viss Nobelpristagares beskattning för sitt Nobelpris år 1910 (RÅ 1912 ref. 145) — förutsatt, att, om Nobelstiftelsen beskattades, Nobelprisen icke bleve beskattade såsom inkomst hos mottagaren. Det vore dock enligt kammarrättens mening beklagligt, om genomförandet av skattebefrielse för Nobelstiftelsen skulle såsom en konsekvens medföra beskattning i vissa fall av Nobelprisen. På grund härav och med hänsyn till den tvekan, som måhända eljest kunde uppstå med avseende å frågan om Nobelprisens beskattning, vill kammarrätten ifrågasätta, huruvida icke — därest motionerna bifallas — full klarhet bör åvägbringas härutinnan.

I handläggningen av detta ärende, därvid skiljaktig mening icke förekommit, hava deltagit tillförordnade presidenten Norrman, kammarrättsrådet Neuendorff, extra ordinarie kammarrättsrådet Olofson, föredragande, samt adjungerade ledamöterna Fröberg, Badin och Fredelius.